

Asia: VN/30588/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Maailman postiliiton (UPU) yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi postilain 77 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Näkövammaisten liitolta lausuntoa otsikkoasiassa.

Näkövammaisten liitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta.

Näkövammaisten liitto ry katsoo, että Suomen tulisi luopua sokeainlähetyksiä koskevasta varaumasta siltä osin kuin se koskee pistekirjoituslähetyksiä.

Maailman postiliiton yleissopimuksen 16 artiklan mukaan sokeainjärjestöjen ja sokeiden henkilöiden vastaanottamat tai lähettämät sokeainlähetykset ovat täysin postimaksuttomia lentolisämaksua lukuun ottamatta, edellyttäen että kyseiset lähetykset hyväksytään tällaisiksi lähettävän nimetyn operaattorin kotimaan liikenteessä. Artikla kattaa nimenomaisesti myös pistekirjoitusta sisältävät lähetykset sekä muut sokeille tarkoitetut tai heille mukautetut aineistot.

Vuoden 2026 hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että postilain 40 a § on nykyisin yleissopimuksen 16 artiklaa suppeampi, koska Suomi on hyväksynyt Dohan yleissopimukseen varauksen, jonka perusteella sokeainlähetyksiä koskevaa maksuttomuutta on kansallisesti rajattu. Perusteluissa todetaan myös, että sokeainlähetyksiä koskevat määräykset kuuluvat tältä osin Suomen toimivaltaan ja että postidirektiivi jättää jäsenvaltioille harkintavallan sokeainlähetysten maksuttomuuden osalta. Näkövammaisten liitto katsoo, että tämä harkintavalta tulisi käyttää siten, että kansallinen sääntely saatetaan vastaamaan yleissopimuksen 16 artiklan sisältöä ja tarkoitusta pistekirjoituslähetysten osalta.

Suomen nykyinen varauma johtaa tilanteeseen, jossa pistekirjoituslähetyksen maksuttomuus ei toteudu sokeita henkilöitä palvelevien yhdistysten ja laitosten osalta. Tämä poikkeaa kansainvälisestä vallitsevasta käytännöstä sekä yleissopimuksen tavoitteista. Näkövammaisten liitto pitää ongelmallisena, että Suomi on tältä osin edelleen poikkeus Pohjoismaiden ja useiden muiden Euroopan maiden joukossa. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa sokeainlähetyksistä aiheutuvat kustannukset kompensoidaan postioperaattorille valtion toimesta, ja Tanskassa postimaksuttomia sokeainlähetyksiä koskevat velvoitteet on sisällytetty operaattorin lupaehtoihin.

Pistekirjoitus on monille sokeille henkilöille välttämätön ja korvaamaton lukemisen ja tiedon vastaanottamisen muoto, eikä sen merkitys ole vähentynyt digitaalisten palvelujen yleistymisestä huolimatta. Sokeat henkilöt ovat edelleen riippuvaisia fyysisistä pistekirjoituslähetyksistä. Pistekirjoituslähetyksen postimaksut muodostavat käytännössä esteen palvelujen yhdenvertaiselle saatavuudelle ja heikentävät sokeiden henkilöiden tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää heille tarkoitettuja kulttuuri- ja tietopalveluja.

Näkövammaisten liitto katsoo, että varaumasta luopuminen olisi johdonmukaista myös suhteessa Suomen kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (CRPD) 21 artikla velvoittaa sopimusvaltiot toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset henkilöt voivat vastaanottaa tietoa ja viestintää yhdenvertaisesti muiden kanssa, muun muassa tarjoamalla tietoa saavutettavissa muodoissa ja teknologioissa sekä hyväksymällä ja edistämällä vaihtoehtoisia viestintäkeinoja, kuten pistekirjoitusta. Pistekirjoituslähetyksen postimaksuttomuus on konkreettinen edellytys sille, että tämä velvoite toteutuu käytännössä eikä jää vain muodolliseksi oikeudeksi.

Maailman postiliiton yleissopimuksen 16 artiklan täysimääräinen soveltaminen tukisi siten suoraan CRPD yleissopimuksen 21 artiklan mukaista oikeutta tiedon vastaanottamiseen sekä edistäisi vammaisten henkilöiden yhdenvertaista osallisuutta yhteiskunnassa.

Edellä esitetyin perustein Näkövammaisten liitto ry esittää, että Suomi luopuu sokeainlähetyksiä koskevasta varaumasta pistekirjoituslähetyksen osalta ja saattaa kansallisen sääntelyn vastaamaan Maailman postiliiton yleissopimuksen 16 artiklan sisältöä ja tarkoitusta.

Möttönen Markku
Näkövammaisten liitto ry